

Васецька Л. І., Гейченко К. І., Сенік Л. М.
Запорізький державний медичний університет (Україна)

ПРИНЦИПИ, ЕТАПИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ

Стаття присвячена питанню методики організації самостійної роботи іноземних студентів-медиків в умовах кредитно-модульної системи навчання. Розглянуто особливості ролі викладача в організації цієї роботи, розкрито етапи, форми і засоби реалізації самостійної роботи.

Ключові слова: самостійна робота, концепція співпраці, концепція “автономії”, етапи і форми організації самостійної роботи, базові принципи.

Вступ. Останнім часом дослідниками, методистами, викладачами все більше уваги приділяється проблемі організації самостійної роботи іноземних студентів на мовних кафедрах нефілологічного ВНЗ. **Актуальність** цього питання перш за все пов’язана з розробкою та впровадженням до навчального процесу нових планів, які передбачають значне збільшення кількості годин на самостійну роботу студентів (від 30% до 50% навчальних годин). Дослідники пропонують переглянути принципи, форми і засоби організації самостійної діяльності іноземних студентів (А.Є. Капаєва, К.Л. Бутягіна, А.Є. Богоявленська, І.А. Андреева, П.Б. Гурвіч та ін.). Деякі іноземні (Ф. Бенсон, Л. Дікінсон, Д. Ньюен та ін.) та вітчизняні вчені (Т.Ю. Тамбовкіна, М.А. Аріян, Н.Ф. Коряковцева, Г. Голек та ін.) є прихильниками ідеї автономії (самостійності) студентів. Вони акцентують увагу на створенні умов для прояву студентської ініціативи, на наданні учню можливості самому керувати процесом власної освіти. Концепція “автономії” базується на принципі безперервного розвитку особистості, самостійного управління студента своєю навчальною діяльністю як у конкретній навчальній ситуації, так і у контексті кінцевої мети вивчення іноземної мови. Проте, узагальнюючи теоретичні викладки провідних методистів, необхідно зазначити, що поняття “автономія” і “самостійність” не є ідентичними і взаємопов’язаними. Нам більш зрозуміла і близька позиція Є.М. Солововой [1], яка визначила і указала на характерні ознаки цих дефініцій та запропонувала диференціювати автономну роботу студентів як більш широку методичну категорію.

Безумовно, неоднозначність і протиріччя підходів до розуміння суті й методики організації самостійної діяльності студентів-іноземців під час оволодіння мовою у нефілологічних ВНЗ, а у нашому випадку – це медичний навчальний заклад, зобов’язують досліджувати цю проблему, шукати оптимальних шляхів її вирішення і подання проектів рішення у ефективних навчально-методичних матеріалах.

Особливої гостроти набуває ця проблема під час організації навчання професійної комунікації іноземних студентів-медиків, які отримують освіту в Україні за фахом на двох мовах одночасно: на англійській (теоретичні та клінічні дисципліни) та українській (соціальні дисципліни та клінічна практика). Незважаючи на те, що подібну практику навчання впроваджено до багатьох ВНЗ України, питання розробки нових методичних матеріалів, зокрема з самостійної роботи, для даного контингенту студентів є актуальним і потребує свого вирішення. До теперішнього часу в методиці навчання професійної комунікації іноземців (англомовна форма навчання) не існує повної, методично обґрунтованої системи організації самостійної роботи, системи завдань для самостійної роботи і для самоконтролю засвоєних студентами знань, навичок та вмінь у названій сфері спілкування.

Мета нашої *статті* – визначити і дослідити базові, на наш погляд, принципи, форми та засоби організації самостійної роботи іноземних студентів-медиків (англомовна

форма навчання), які б оптимально реалізовували вимоги Болонської декларації щодо активної самостійної діяльності особистості.

Основні положення статті. Для ефективного впровадження до навчального процесу принципу активної самостійної роботи іноземних студентів і її самоконтролю важливо раціонально і якісно організувати цю діяльність. По-перше, викладач має чітко визначити цілі і завдання для самостійної роботи (далі – СР), надати студентам критерії оцінювання результатів СР. На першому етапі – етапі підготовки до СР, студентів знайомлять з алгоритмом здійснення цієї роботи. Даний алгоритм подається на заняттях із навчання професійного мовлення через цілеспрямовану систему завдань. На уроках студенти засвоюють таку послідовність когнітивно-мовленнєвих дій, яка, з одного боку, забезпечує оволодіння когнітивними моделями (схемами) мовленнєвої поведінки у навчально-професійній сфері, з іншого боку – це словесна матеріалізація комунікативних моделей спілкування, наприклад, професійного діалогу “Лікар – хворий”, “лікар – батьки хворої дитини”. Засвоївши правила та моделі мовленнєвої поведінки у стандартних комунікативних ситуаціях навчально-професійного спілкування на практичних заняттях з мови за фахом, іноземні студенти зможуть перенести ці операції ментально-лінгвального комплексу на дискурс в умовах СР. Під час самостійної діяльності студенти мають показати нам рівень володіння даними когнітивними операціями, які обслуговують реальне спілкування.

Наступний етап організації СР – це етап її здійснення. На цьому етапі СР реалізується у двох формах: без керівництва викладача (позааудиторний час) і під керівництвом викладача (аудиторний час). Проте незалежно від форм здійснення СР цей період передбачає певну зміну функціональної діяльності викладача. Діяльність викладача у процесі організації СР можемо охарактеризувати через низку зобов'язань: 1) *визначити* цілі, обсяг СР студентів у своїх групах індивідуально, відповідно до рівня їхньої мовної підготовки; 2) *підготувати* навчально-методичні матеріали, *керувати* роботою і *мотивувати* студентів до кращого її виконання; 3) *активізувати* СР за допомогою заохочувальних балів; 4) *спостерігати* за здійсненням СР, *допомагати* учням самоорганізуватися та самооцінювати своє виконання, при необхідності *надавати допомогу*, але тільки у випадках, коли студенти мають певні труднощі в організації або мовній реалізації наданого матеріалу; 5) *оцінювати* СР студентів і *надавати* їм відповідні *рекомендації*.

Як ми бачимо із визначених функціональних параметрів ролі викладача, він спеціально має усунутися з позиції лідера, провідного учасника процесу навчального спілкування, і перейти на позицію активного спостерігача, “останньої інстанції”, до якої можна звернутися за допомогою, але не обов'язково і навіть не завжди бажано.

Студент, продовжуючи свою активну діяльність суб'єкта навчального процесу, у цей час бере на себе певну частку функцій викладача: він може консультивати свого товариша, контролювати (якщо попросить товариш) його роботу, а також здійснювати самоконтроль. На цьому етапі важливо допомогти зміні статусу студента: наприклад, можна запропонувати йому виконувати СР у парі (тандемі) – знайти собі партнера-співрозмовника для реалізації комунікативних завдань, які потребують активізації усних форм спілкування у діаді. Такий підхід до організації СР ґрунтується на концепції співпраці: кожен з учасників пари (тандему) виконує роль і вчителя, і учня свого партнера, залежно від рівня володіння іноземною мовою та, безумовно, своєю рідною. Подібна мовна практика дозволяє зняти страх перед помилками, а безстресова ситуація стає додатковим стимулом до вивчення чужої мови. Викладач нібито відсувається на другий план, оскільки у цей період найсильніше у студентській парі діють базові принципи взаємодопомоги та підтримки, співпраці, активності та самостійності.

Насамкінець, дуже важливий етап – це етап контролю та самоконтролю, етап подання результатів роботи та їх оцінювання. На цій фазі роботи велике значення має

чинник об'єктивної оцінки рівня володіння мовними і мовленнєвими навичками як з боку викладача, так і з боку самого іноземного студента. Об'єктивність оцінювання впливає на чіткість і правильність рекомендацій, які надасть викладач студенту, на мотивацію виконання учнем СР у подальшому. Наприклад, неможливо оцінити результати самостійної роботи іноземного студента з професійного спілкування тільки через перевірку його знання мовних форм чи оперування текстом за фахом. Важлива комплексна оцінка таких самостійних умінь студента англomовної форми навчання, як орієнтація у ситуації спілкування, навичок вільного адекватного перекладу сценаріїв професійного спілкування, точного, адекватного перекладу медичної термінології тощо. Усі наведені вище навички та вміння, на нашу думку, й мають стати об'єктами СР, а їх оцінка складатиме об'єктивну картину рівня володіння професійним спілкуванням іноземного студента –медика.

Висновок. Узагальнюючи вищесказане, зазначимо, що методологічною основою організації СР у кредитно-модульній системі навчання є базові принципи організації саме самостійної діяльності іноземних студентів-нефілологів, які мають певну автономію у складі загального навчального процесу. Самостійна робота іноземців буде ефективнішою, якщо чітко окреслено її етапи, форми і засоби реалізації. Перспективним напрямом методики є дослідження проблеми форм і шляхів реалізації СР, розробка її змістового наповнення.

Використана література :

1. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс лекций : [пособие для студентов пед. вузов и учителей] / Е.Н. Соловова. – М. : Просвещение, 2005. – 239 с.

Васецкая Л. И., Гейченко Е. И., Сеник Л. Н. Принципы, этапы и формы организации самостоятельной работы иностранных студентов-медиков в кредитно-модульной системе обучения.

Статья посвящена вопросу методики организации самостоятельной работы иностранных студентов-медиков в условиях кредитно-модульной системы обучения. Рассмотрены особенности роли преподавателя в организации этой работы, раскрыты этапы, формы и способы реализации самостоятельной работы.

Ключевые слова: самостоятельная работа, концепция сотрудничества, концепция "автономии", этапы и формы организации самостоятельной работы, базовые принципы.

Vasetskaya L. I., Gejchenko K. I., Senik L. N. The principles, stages and forms of independent work organization of the foreign medical students in credit-module system.

The article is devoted to the policy of independent work organization of foreign medical students in the conditions of studying in the credit-module system. In this article examined the features of the teacher's role in such work organization. In this article exposed stages, forms and ways of independent work realization.

Keywords: independent work, co-operation conception, "autonomy" conception, and forms of independent work, basic principles.